

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО**

1000 София, ул. "Сердика", № 4, ет. III, тел. 987-49-02, e-mail: ipn_ban@bas.bg

Р Е Ц Е Н З И Я

от проф. д-р Ирена Цонева Илиева

**член на научното жури съгласно Заповед № РД-38-255/25.04.2018 г. на проф. д-р Анастас Герджиков за назначаване на научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по Международно частно право в област на висше образование ш.3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление ш.3.6. Право
Кандидат Васил Христов Пандов**

I. Кратки биографични данни

Гл. ас. д-р Васил Пандов е роден през 1977 г. в гр. София. Завършил е 9-та френска гимназия „Алфонс дьо Ламартин“, гр. София (1996 г.) и право в СУ „Св. Кл. Охридски“ (през 2002 г.). Има диплома по английско право и право на ЕС, получена след две годишна специализация в Кеймбридж Юнивърсити, Обединеното Кралство. От 2013 г. е доктор по право (Международно частно право) в СУ „Св. Кл. Охридски“.

От 16 декември 2009 г. до 2013 г. е асистент, а от 2013 г. до момента е главен асистент в катедра „Международно право и международни отношения“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“. От 2009 г. до момента води упражнения по Международно частно право в Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“, от 2015 г. до сега води и лекционни курсове по Международно частно право (задочно обучение), от 2018 г. курс по Международно частно семейно и наследствено право, Международен маркетинг Специализирани организации при ООН, Консулски функции в областта на договорните и търговски отношения в различни магистърски програми на Юридическия факултет на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Научен секретар и член е на института по Международно частно право, кореспондент на България в обобщаването на съдебна практика по UNCITRAL в системата CLOUT, арбитър в листата на Международния арбитражен съд при Институт по Международно частно право. Има 9 статии, множество коментари на регламенти и конвенции и една монография. Адвокат от 2002 г. Владее френски и английски език.

II. Общо описание на представените материали

Научните интереси на д-р В. Пандов са в областта на международното частно право и по-специално неговия процесуален дял.

В обявения в ДВ, бр. 33 от 17 април 2018 г. конкурс за „доцент“ по Международно частно право д-р В. Пандов участва с една монография, два коментари (на Регламентът Брюксел II А: Регламент (ЕО) No 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) No 1347/2000“, и на Регламент 650/2012, част от сборен труд със заглавие „*Регламентите по международно частно право на Европейския съюз 2009 – 2016г. Тенденции и новости в уредбата*“, „Сиела. Норма“ АД, ноември, 2017), две студии и две статии.

Представените в конкурса материали не повтарят тези за придобиване образователната и научна степен „доктор.

Представена е монография „Международна компетентност по граждански и търговски дела“, Сиела Норма АД, С., 2018 г. в обем от 341 с., включително библиографията Трудът изследва международната компетентност като средство за глобално регулиране на международния граждански обмен и е структуриран в увод, четири глави, заключение и библиография.

В увода (4 с.) авторът правилно ситуира предмета на изследване в процесуалния дял на международното частно право, сред които и кръг от въпроси, на които си поставя задачата да даде отговор. Обосновано изследването е ограничено до общата постановка за международната компетентност по граждански и търговски дела: видовете международна компетентност, причини и подходи за създаване на правна уредба, теории и упражняване на международна компетентност. В. Пандов сочи и липсата на съвременно изследване по въпроса, като последното проучване е преди повече от 30 години.

Глава първа (55 с.) е посветена на понятието за международна компетентност на българските съдилища по граждански и търговски дела.

В § 1 са представени съществуващите в българската литература определения за „международна компетентност“, като авторът обосновава възприемането единствено на това название и не използва синонимите „международна подведомственост“, „международна подсъдност“ и „юрисдикция“. На с. 21 – 22 В. Пандов извлича същностните характеристики на определението за „международна компетентност“, като подчертава дефиницията, която е основана върху функциите на МЧП: „...признатата от закона връзка между международното гражданско дело и българския съд, въз основа на която възниква правомощето му да се произнесе по спора, с който е сезиран“ (с. 22). Важни са разсъжденията на автора относно качествата, които трябва да притежава „връзката“, определението на екзорбитантната връзка и липсата на универсална международна компетентност по граждански и търговски дела в българското МЧП.

Параграф 2 е озаглавен „Значение на международната компетентност“, но освен този аспект представя и сравнителноправен преглед на уредбата в общото и континенталното право. § 3 е посветен на видовете международна компетентност. В него

В. Пандов разглежда последователно изключителната и паралелна компетентност (с. 32 – 34), общата и специална компетентност, като при последната отчетливо разграничава съдържанието ѝ в континенталната правна система и в САЩ (с. 34 – 36), обективна компетентност или компетентност по споразумение на страните. В тази материя е представена компетентността по дела с участие на слаба страна, т. нар. защитени договори, при които правото на защита на слабата страна е реализирано с екзорбитантни правила и ищецът (слабата страна) може да сезира съд, териториално близък до нея (*forum actoris*).

Параграф 3.5 разглежда екзорбитантната компетентност, при която критерият за определяне на националността на съда няма надлежната (достатъчна връзка нито със страните по спора, нито с фактите, които представляват основанието на иска или с предмета на делото. § 3.6. представя международната компетентност по необходимост (*Forum necessitatis*). § 3.7. разглежда класификацията на международната компетентност според предмета на делото като типична за континенталната правна система. И тук авторът подкрепя тезата си за два дяла на МЧП – процесуален и материален. Позовавайки се на източниците на правото на ЕС В. Пандов счита, че е налице еднообразна класификация независимо дали е за нуждите на процесуалните или материалните норми на МЧП (с. 45). § 3.8. е посветен на други класификации в системата на *Common law* – Обединеното кралство и САЩ, които се базират на други критерии: субектите и вещите. По тези признаци са изведени три вида международна компетентност: *in personam* (срещу лицата), *in rem* (срещу вещите), *quasi in rem* (срещу лицата по повод вещите).

Параграф 4 разглежда процесуалния дял на българското МЧП, който се обособява исторически през 20 в. Сполучливото отграничаване на вътрешната местна подсъдност от международната компетентност води автора до обоснован извод, че международната компетентност е „специално средство за глобално регулиране на процеси, които надхвърлят суверенитета или интересите на отделна държава. Примери за това са нарушения на основни права на човека и престъпления против човечеството; увреждането на околната среда; нарушения на правилата на конкуренцията, които засягат пазарите в целия свят; регулацията на финансовите пазари; нарушения на права в интернет и др.“ (с. 50 -51).

Параграф 5 е озаглавен „Значение на международното публично право за регулиране на международната компетентност“, което ми се струва неточно от гледна точка на съдържанието му. В тази част от изследването авторът се фокусира върху големия въпрос за съотношението между МПП и МЧП. Последователно са представени вижданията на проф. Вл. Кутиков, че става дума за два клона на международния дял на националното право (с което не мога да се съглася).

Според В. Пандов „Нормативното разпределение между международните и вътрешни източници е част от самата техника на регламентация чрез международни и вътрешни актове. Изводът е, че посочените разрешения, изисквания или забрани за създаване на норми на МЧП не отразяват общ принцип или международен обичай в МПП относно съдържанието на правилата на международната компетентност, а са част от техниката на формулиране и действие в пространството на актовете. (с. 59)

Публичноправният подход В. Пандов е илюстрирал с решението по делото Лотус. Действително то е първото, което поставя проблема за екстериториалната юрисдикция в международното право. Анализирайки делото авторът потвърждава т. нар. „принцип Лотус“: „Първият извод, който следва от мотивите на съда е, че правото на държавите да определят пределите на своята международна компетентност не е ограничено от международното право и теориите за ограничаването в пространството на обхвата на правораздавателната власт на държавите не намира позитивноправна опора“ (с. 62-63). Следователно международното право признава конкуриращите се юрисдикции.

Глава втора (73 с.) има за предмет на изследване връзката между държавата на съда и международното гражданско дело. В § 6 на базата на анализа на съвременното МЧП (Регламент Брюксел I и Регламент Рим I) авторът прави обосноваван извод, че „...съвременните източници на българското МЧП не създават връзка на примат и подчиненост между международната компетентност и приложимото материално право“ (с. 75), т.е. самостоятелност на процесуалното и материалното правоотношения. В същия ред на разсъждения В. Пандов обосновава, че „...законодателят търси целенасочено съвпадение на националността на международно компетентния орган и приложимо право, без това да е резултат на отношения на йерархия между тях“ (с. 76). Важен извод на автора е, че функционалното съвпадение се провежда в области на изключителна международна компетентност и на семейните и наследствени правоотношения с международен елемент (с. 77).

Параграф 7 от Глава Втора представя източниците на международната компетентност. Той е подразделен на два подпараграфа, които разглеждат съответно вътрешноправните и международните източници. В § 7.1. авторът представя тенденцията във всички държави-членки на ЕС (с изключение на Ирландия) за кодификация на правилата за международната компетентност. В процеса на развитието на процесуалния дял на МЧП се оформя тенденция за създаване на специални норми на международната компетентност. В изложението авторът се стреми да докаже различията в гражданския процес и процесуалния дел на МЧП и че ползването на правила на местна подсъдност от гражданския процес за процесуални правила на международната компетентност е неефективно, методологически неправилно и не отговаря на съвременните тенденции в обективната уредба на МЧП (с. 88). В § 7.2. авторът сочи, че преобладаващата уредба на международната компетентност е все още в националните източници. В. Пандов подробно разглежда единичните, двойните и смесени международни договори/конвенции. Той стига до обосновавания извод, че съвременната уредба на международната компетентност е партикуларна, а националната уредба в България следва общите тенденции (с. 94). Напълно съм съгласна с автора за изложените характеристики на международните източници на МЧП спрямо националните правила за компетентност (с. 94 – 96).

§ 8 представя теориите относно връзката на делото с държавата на съда. Той разглежда няколко групи теории: относно упражняването на власт, лично върховенство и справедливост; публичноправни теории за международната компетентност; икономически теории; теория за самоограничението. В първата група: теории относно упражняването на власт, лично върховенство и справедливост последователно са анализирани теорията за личната връзка (най-старата, възплътена и в чл. 117, т. 1 КМЧП на Р България); теорията

на властта (основа на общата международна компетентност в държавите на Common law – според В. Пандов е форма на екзорбитантна обща компетентност, т. нар. tag jurisdiction); теория за справедливостта (възникнала най-късно и според В. Пандов по-подходяща за обосноваване на специалната международна компетентност, отколкото на общата компетентност). В подпараграф 8.3. са преставени класическите принципи на публичноправните теории за международната компетентност: принципа на териториалната компетентност, принципа на гражданството; принципа на пасивната лична връзка. Тук В. Пандов твърди, че последния (на пасивната лична връзка) е оспорван в международното наказателно право (с. 104). Но следва да подчертая, че е възприет в антитерористичните универсални конвенции, например в Международната конвенцията за борба срещу вземането на заложници (1979 г.): държава – страна по конвенцията може да упражни юрисдикция и по отношение на заложник, гражданин на тази държава, когато тя счита за целесъобразно (чл. 5, ал. 1). Съгласна съм с твърдението на В. Пандов, че «защитният принцип» е косвено относим към МЧП. Особено ясно изразен е той в упражняването на юрисдикция по отношение на терористични престъпления (държавите могат да упражнят юрисдикция по отношение на престъпления, които целят да принудят тази държава да предприеме определено действие или да се въздържа от такова). Последно в този параграф, макар и накратко е разгледана универсалната компетентност.

В икономическите теории за международната компетентност (§ 8.3.) В. Пандов подчертава, че създаването на уредбата на международната компетентност или стълкновение на юрисдикции е продиктувано от икономически причини (с. 108-109). Особено интересни са разсъжденията на автора относно «курса към дъното» на развиващите се държави и регулативната функция, която може да изиграе МЧП за субектите, търсеци вреди от такова поведение.

Последна е разгледана теорията за самоограничаването (§ 8.4.). Тя изисква наличието на достатъчна и конкретна връзка, преценката за която се извършва конкретно за всяко основание за международна компетентност.

Видовете връзки между международното гражданско дело и държавата на съда са предмет на § 9. В него авторът разглежда последователно личната връзка, при която прави извод, че гражданството като критерий за връзка е в упадък и има ясно изразен примат на териториалния принцип. Посочени са предимствата на териториалната връзка. Разгледани са субективната връзка (принцип на уредбата при облигационни и търговски дела, както и на семейни и наследствени правоотношения), производната връзка (при обективна общност на фактите и/или правото им на обединяване в едно производство) и изключителната връзка (при липса на достатъчна лична, териториална, субективна или производна връзка с цел гарантиране на справедлив процес и право на достъп до съд).

§ 10 е посветен на преценката на връзката според близостта с международното гражданско дело. Както сочи В. Пандов принципът на близостта или тясната връзка се разглежда като паралелен на проявлението на суверенитета, на прекия метод на материално регулиране и на автономията на волята при уредбата на материалноправните отношения. Авторът сочи, че принципът на тясната връзка се прилага и в двете основни правни системи и прави кратък преглед на американската (с. 131).

Критериите за връзка, основана на принципа на тясната връзка са анализирани в следната последователност: връзка на делото с ответника (*actor sequitur Forum rei*) и връзка на делото с материалното правоотношение (териториалната връзка между основанието и/или предмета на делото и държавата на компетентния съд).

Особено интересен е параграфът 10.3, посветен на предизвикателствата пред териториалната връзка на делото поради глобализацията и най-вече ролята на транснационалните корпорации. Авторът стига до извода, че «под лична връзка се разбира не публичноправното лично проявление на суверенитета – гражданството, а интеграцията на лицето в социалната среда» (с. 141) и подкрепя извода с практика на Съда на ЕС. Друг проблемен кръг, който изследва автора в тази част са действията и бездействията в интернет пространството. Изводът на автора е, че «структурната характеристика на последиците от действията в интернет се компенсира чрез екзорбитантната компетентност в полза на ищеца, която е оправдана» (с. 144).

Глава трета (119 с.) има за предмет случаите на отклонения от надлежната връзка: екзорбитантната, изключителната и универсална компетентност. Изяснено е понятието за екзорбитантна компетентност, неизчерпателните основания за международна компетентност, случаите, в които правото на ЕС я допуска, подкрепени със съдебна практика на СЕС. Разграничени са екзорбитантната компетентност от екзорбитантното упражняване на надлежни норми за международна компетентност (с. 151). Изводът на автора е, че екзорбитантната компетентност е допустима и са очертани сферите на нейното приложение: интернет деликти, дистанционно предоставяне на стоки и услуги, като възможни сфери – нарушения на основни права на човека, важни ценности от публичен порядък (с. 151). След общото изложение авторът пристъпва към *case-study* на проблема и представя три от най-характерните проявления на екзорбитантната компетентност – 1. Компетентност по мястото на връчване на съдебните документи – САЩ; 2. Компетентност по местонахождение на имуществото – Германия и 3. Компетентност по гражданството на ищеца – Франция.

Следващото изключение от надлежната връзка е изключителната компетентност (разгледана в § 12). В. Пандов ясно очертава характерните особености на тази компетентност, като подчертава, че тя се прилага по граждански и търговски дела и не се среща при личните, семейни и наследствени спорове (с. 169). Авторът излага последователно причините за въвеждането на изключителната компетентност – важни публичноправни интереси на държавата. Ясно са очертани основанията за учредяване на изключителна компетентност в три групи: права, свързани с вещи; вписвания в регистри и осъществяване на принуда (с. 175). Изводът на автора е, че изключителната компетентност внася смущения в международната хармония на решенията (с. 183).

Универсалната международна компетентност е предмет на § 13. Авторът я определя по следния начин: „Универсалната международна компетентност е крайност, която се характеризира с възможна липса на каквато и да е връзка между делото и държавата на компетентния орган“ (с. 184). В. Пандов правилно отбелязва, че нейният източник е международното наказателно право.

Интересен е § 13.3, озаглавен „Задължение на държавата да въведе универсална международна компетентност“. Тук В. Пандов разглежда „основните принципи и насоки за правото на обезщетяване и поправяне вреди на жертви на тежки нарушения на международните норми за правата на човека и сериозни нарушения на международното хуманитарно право“ (рез. 60/47 на ОС на ООН от 2005 г.

Особен интерес представлява частта от монографията, посветена на реализацията на универсалната международна компетентност (§ 13.4.). Както сочи авторът „международно гражданско дело за обезщетение от деликт в областта на правата на човека може да бъде образувано във връзка с наказателно производство. Последното може да бъде иницирано въз основа на универсален принцип“ (с. 195). Но граждански иск не е допустим самостоятелно, което В. Пандов доказва с практиката на Съда на ЕО и разпоредбата на чл. 1, § 1 от Регламент 1215/2012 (с.196 – 197), както и (не)прилагането на Alien Tort Statute в САЩ и делото *Kiobel*. Обоснован е изводът на автора, че за разлика от международната наказателна отговорност на индивида, в областта на гражданската в международната общност няма воля за ефективна защита (с.199).

§ 14 е озаглавен “Упражняване на международната компетентност от страна на съда“. В него авторът проследява фазите на процедурата: проверка на международната компетентност; уредба на проверката и производство по проверка.

Глава Четвърта (56 с.) има за предмет неизследвания до авторите проучвания (на В. Пандов) проблем за ролята на правото на справедлив процес в уредбата на международната компетентност. В § 17.1. се разглежда приложението на ЕКПЧ от български правоприлагащи органи, сезирани с международно гражданско дело в широк смисъл. Безспорно е, че те трябва да отчитат териториалния обхват на ЕКПЧ, но както сочи В. Пандов – и принципа на необходимата връзка на правоотношението с конвенционната уредба. Като цяло споделям разсъжденията на автора относно отговорността на държавите за неизпълнение на поети по силата на членството в международна организация задължения, но в тази част изследването би могло да се задълбочи. Приведеното решение *Bosphorus* е в подкрепа на презумпцията за „равностойна закрила“ на правата на човека в актовете на ЕС, приложена и по делото *Avotins*. В. Пандов стига до заключението, че е малко вероятно българските съдилища да приемат международното гражданско дело, мотивирайки се пряко с нормата на чл. 6, §1 от ЕКПЧ и с липсата на чужд съд, с който производството има естествена връзка. Авторът разглежда международната компетентност на съда по необходимост (*Forum necessitatis*) като конкретен израз на защита на правото на справедлив процес. Представени са предпоставките за упражняването ѝ, същността, начина на уредба и конкретните позитивноправни измерения. Достига се до тезата, че *Forum necessitatis* представлява именно изключителна връзка на делото с държавата на съда, създадена за постигането на определена функционална цел – забраната за отказ от правосъдие.

Заключението (11 с.) синтезира тезите на автора, съдържа оценки, изводи и препоръки. Сред основните са изводът, че не съществува утвърден единен критерий за оценка на надлежната връзка между международното гражданско дело и държавата на съда (опитът за универсална конвенция за уеднаквяване на основанията е неуспешен). Според В. Пандов не съществува и в близко бъдеще вероятност да се постигне съгласие за

унификацията на основанията за международната компетентност по граждански и търговски дела. Въпреки че ЕС последователно разширява обхвата на източниците на уредба на международната компетентност, запазва се субсидиарното приложение на екзорбитантните спрямо ответници от трети страни. Международното публично право не съдържа санкция срещу учредяване на компетентност при липса или прекалено слаба връзка между съда и делото. Всяка държава може да установи компетентност на своите органи при спазване на принципите на съвременното международно право за ненамеса във вътрешните работи и забрана за прилагане на принуда на чужда територия.

Двата коментари, представени в процедурата: на Регламентът Брюксел II А: Регламент (ЕО) No 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) No 1347/2000“, София и на Регламент 650/2012, част от сборен труд със заглавие „Регламентите по международно частно право на Европейския съюз 2009 – 2016г. Тенденции и новости в уредбата“, „Сиела. Норма“ АД, ноември, 2017, имат практико-приложни приноси.

Студията „Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи като източник на българското международно частно право“ е част от сборен труд със заглавие „Международният договор - източник на международното частно право“, „Сиела. Норма“ АД, 2013г. Тя представлява първо задълбочено изследване на значението на част от разпоредбите на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи като източник на българското международно частно право и част от нея е инкорпорирана в подробно рецензираната монографията.

Студията "Приспособяването в международното частно право", публикувана в сп. „Търговско право“, бр. 3 от 2016 г. формулира определение за приспособяване и причините за възникване на института в сферата на материалните правоотношения с международен елемент. В нея се разграничаване на приспособяването като съдържание от други институти на международното частно право

III. Оценка на научните и практическите резултати и приноси

Сред общотеоретичните приноси следва на първо място да посоча избора на предмета на изследване на монографията. Налице е актуално изследване на института на международната компетентност, който е основен в процесуалния дял на международното частно право. Анализирани са най-новите позитивноправни източници и тенденции в юриспруденцията на международни, чужди и български правораздавателни органи

- Поставената цел: да се обхванат и представят световните тенденции за съгласуваност на международни актове или по вътрешен път на правилата за международната компетентност, е постигната;
- Теоретично е доказан публичноправния характер на процесуалните отношения в уредбата на компетентността по граждански и търговски дела в контекста на международното публично право;

- Монографията представлява първи актуален задълбочен анализ на универсалната международна компетентност по граждански и търговски дела в българската специализирана литература;
- Разработено е понятието за „връзка“ между международното гражданско дело и държавата на съда, съответно вида на връзката и отклоненията от нейния надлежен характер;
- Систематиката на теориите за учредяване на международната компетентност;
- Собственото определение на В. Пандов за универсална компетентност в областта на гражданската отговорност за непозволено увреждане: „...правомощието на органите на всяка държава да образуват международно гражданско дело за обезщетяване на вреди с източник тежки нарушения на международното право (*ius cogens*), без значение от мястото на настъпване на вредите и извършване на непозволеното поведение, съответно на местонахождението на страните по спора“ (с. 189).
- Друг приносен момент е разграничаването на универсалната международна компетентност в тесен и широк смисъл (с. 190 – 191);
- Изследването на допустимостта на екзорбитантните основания за компетентност, сравнителноправния анализ, обосновката за прилагането им;
- Систематичното представяне на основните отклонения от традиционните предели на упражняване на правораздавателните правомощия по международни граждански дела: изключителната международна компетентност, универсалната компетентност и изключителната връзка между делото и съда (*Forum necessitatis*);
- Изводът, че е: „Налице е тенденция на взаимодействие и промяна на традиционните граници между частни и публичноправни правоотношения в две насоки – уредбата на процесуалните правоотношения от предмета на МЧП постигат по-общи публични цели на регулиране и, обратно, публични по своя предмет права определят начина на упражняване на регулативната роля на държавите относно правилата на международната компетентност. (с. 52);
- Изследването на предизвикателствата пред териториалната връзка на делото поради глобализацията и най-вече ролята на транснационалните корпорации.
- Значение на правото на справедлив процес за регулиране на международната компетентност – приложимост към различните източници на уредба на компетентността, действие от гледна точка на ищеца и на ответника, създаването на нов вид компетентност за реализацията на правото на доспъ до съд

.Практически приноси на труда.

- Предложението *de lege ferenda* за изменение на КМЧП да се ограничи екзорбитантният характер на тази компетентността по българско гражданство само до имуществени граждански и търговски дела (с. 166) ;
- Разграничението на екзорбитантната компетентност от екзорбитантното упражняване на надлежни норми за международна компетентност;
- Предложението за евентуално бъдещо въвеждане на универсална международна гражданска компетентност по два принципа: 1. Ограничен предетен обхват по чл. 5, § 1 от Римския статут на Международния наказателен съд и 2. Субсидиарен характер – след изчерпване на способите за съдебна защита пред съдилищата на държавите по местонахождение на ответника или мястото на деликта (с. 200);
- Предложението националната уредба да се измени *de lege ferenda*, като се създаде специална екзорбитантна компетентност по местонахождение на имуществото на извършителя на тежки нарушения на права на човека или засягана на околната среда на територията на България или съд по необходимост (с. 204 – 205);

IV. Критични бележки и препоръки

Заглавието на § 5 от Глава Първа „Значение на международното публично право за регулиране на международната компетентност“ по мое мнение следва да бъде „ролята“ или „отношението“ на международното публично право към регулирането на международната компетентност.

Макар и не експлицитно, струва ми се, че авторът причислява международното публично и частно право към вътрешното, когато пише за „международен дял на правото“ и за двата му клона“, явно визирайки МПП и МЧП (с. 63). Международното публично право е самостоятелна правна система, различна от националните със своя собствена систематика.

На някои места авторът се увлича да разсъждава по теоретични конструкции, които нямат особена практическа насоченост или са малко вероятни да се приложат на практика.

§ 13.3 озаглавен „Задължение на държавата да въведе универсална международна компетентност“ би могъл да се допълни и с един регионален акт с характер на *soft law*, приет от Комитета на министрите на Съвета на Европа през 2005 г.: „Ръководни начала за закрила на жертвите на терористични атаки“¹.

Не съм съгласна с приведения пример за ООН като наднационална общност на с. 139, въпреки че В. Пандов цитира J. Bergan. ООН е класическа, универсална международна организация от междуправителствен характер и няма белезите на наднационалност. Имам бележки към използваната терминология, като „Обединеното кралство Великобритания“ вместо Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия (с. 46).

¹ Guidelines on the protection of victims of terroristic acts, annex 2, заседание на Комитета на министрите от 2.03.2005

Бързам да отбележа, че посочените критични бележки не са от съществено значение и не се отразяват на качеството на монографичния труд и отличното впечатление от него.

V. Заключение:

Представената научна продукция на д-р Васил Пандов в материята на международното частно право и по-специално процесуалния му дял, дава основание за преценка за съответствието ѝ с изискваната на ЗРАСРБ, както и способността на кандидата в конкурса да избира за разработване значими и актуални проблеми с голямо теоретично и практическо значение.

Имайки предвид гореизложеното и на основание чл. 24 от Раздел III на ЗРАСРБ, чл. 53, ал 1 от ППЗРАСРБ и съответните разпоредби от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ давам положителна оценка и предлагам д-р Васил Христов Пандов да бъде избран за „доцент“ по професионално направление „право“ 3.6., научна специалност „Международно частно право“.

София, 7 август 2018 г.

Проф. д-р Ирена Илиева